

Бібліографічний опис: Кулеша-Любінець М.М. Психологічні особливості підготовки педагога професійного навчання до роботи в умовах інклюзивної освіти. VIII Міжнародної науково-практичної конференції : збірник матеріалів (26-27 квітня 2017 р.). Львів : Інститут права та психології НУ «Львівська політехніка», 2017. 196 с. С.120-122.

Кулеша-Любінець Мирослава Миронівна

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної та клінічної психології ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Психологічні особливості підготовки педагога професійного навчання до роботи в умовах інклюзивної освіти

Зростання в Україні кількості осіб з інвалідністю вимагає створення у всіх соціальних інститутах освіти (садок – школа – коледж – ВНЗ та ін.) особливого інклюзивного освітнього простору, де діти та молодь можуть найповніше застосувати власні можливості для успішного навчання та виховання. Для реалізації цього процесу необхідні як законодавчі акти, матеріально-технічна та навчально-методична бази, так і зріле толерантне сприймання суспільством людей з інвалідністю. Та якщо уже кілька років законодавчо інклюзивне навчання визначене у більшості освітніх інститутах, то технічне оснащення та навчально-методичне забезпечення є малочисельним і лише частково задовільняє потреби інклюзивної освіти.

Найважчим для України залишається питання ставлення учасників освітнього простору (педагогів, учнів, батьків, адміністрації та ін.) до осіб з особливими потребами. Як показує аналіз літератури, відгуки батьків хворих дітей, результати власних наукових досліджень, українське суспільство і далі або боїться приймати «інакших» дітей та молодь, або не хоче сприймати той факт, що здорові діти і діти з особливими потребами можуть навчатися в

одному класі, групі за визначеною індивідуальною програмою і за підтримки тьютора. Педагог залишається важливим суб'єктом в організації навчально-виховного процесу дітей та молоді з особливими потребами. Тому сьогодні актуальним є питання визначення психологічних особливостей підготовки педагога до роботи в умовах інклюзивної освіти.

Аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури показав значну зацікавленість проблемою інклюзивної освіти дітей та молоді з особливими потребами та підготовки фахівців у цій галузі (О. Будник, Л. Будяк, Л. Волкова, Х. Девід, Дж. Деллер, Т. Дмитрієва, В. Засенко, А. Колупаєва, М. Кулеша-Любінець, Т. Лорман, Т. Луценко, О. Мартинчук, Н. Назарова, І. Садова, Д. Харві, О. Чубарук, Л. Шипіцина, Н. Шматко, О. Ярська-Смирнова та ін.). Сутністю інклюзивної освіти є навчання дітей та молоді з особливими потребами в навчальному закладі за умови пристосування освітнього середовища до індивідуальних особливостей дітей. При цьому, інклюзивне навчання передбачає використання особистісно орієнтованих підходів у навчально-виховному процесі, застосування таких форм та методів роботи, що відповідають індивідуальним особливостям розвитку та враховують порушені і збережені психічні функції кожної дитини [3, с. 34-35].

Вчені зазначають, що для реалізації повноцінної інклюзивної освіти майбутній педагог має мати сформовані професійно-ціннісні орієнтації (визнання цінності особистості дитини незалежно від типу дизонтогенезу, спрямованість на розвиток загалом, а не тільки на освітній результат, усвідомлення своєї відповідальності та творчої сутності педагогічної діяльності тощо), професійно-особистісні якості (емпатія, толерантність, оптимізм, високий рівень саморегуляції та ін.), оволодіти вміннями (креативність, конфіденційність та ін.), досягти спеціальних педагогічних, психологічних та методичних професійних компетенцій [2].

На думку Яковенко Т. В., система підготовки майбутніх педагогів професійного навчання має характеризуватися концептуальністю, технологічністю, інноваційністю, враховувати соціокультурне оточення та

бути орієнтованою на формування професійно-педагогічного, інженерно-технічного та виробничо-технологічного компонентів професійно-педагогічної діяльності [4]. Враховуючи специфіку роботи педагога професійного навчання в інклюзивному освітньому просторі, слід визначити психологічні особливості його професійної підготовки.

Зокрема, майбутні педагоги професійного навчання під час вивчення психологічних дисциплін («Загальна психологія», «Вікова психологія», «Патопсихологія» та ін.) мають можливість більше дізнатися про психологію осіб з аномаліями розвитку, прийняти участь у дискусіях про сучасний стан якості життя людей з особливими потребами, відвідати тренінгові заняття з формування толерантності тощо. Як показали наші наукові дослідження та багаторічний досвід підготовки педагогів у цьому напрямку, такі форми навчання сприяють розвитку загальнолюдських цінностей, емпатії, підвищенню пізнавального інтересу (студенти можуть глибше досліджувати тему інклюзивної освіти при написанні наукових робіт), формуванню власного бачення особливостей навчання осіб з особливими потребами, профілактиці стигматизації [1].

Важливим напрямком у підготовці майбутнього педагога професійного навчання є виховна робота, особливо, коли студенти стають учасниками волонтерських проєктів. Це є чи не найкращий «життєвий тренінг» людяності і завдяки саморозвитку найповніше дозволяє молоді досягти професійного успіху.

Таким чином, психологічними особливостями підготовки педагога професійного навчання для роботи в умовах інклюзивної освіти є глибоке розуміння психології осіб з особливими потребами, їх умов життя та формування толерантності через участь у волонтерських рухах.

Література

1. Кулеша-Любінець М.М. Психолого-педагогічні технології підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності в інклюзивній моделі освіти / М.М.Кулеша-Любінець // Професіоналізм педагога в

контексті Європейського вибору України: якість освіти – основа конкурентоспроможності майбутнього фахівця [матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ялта, 2012 р.)]. – Ялта, 2012. – Ч.І. – С.28-32.

2. Мартинчук О.В. Підготовка майбутніх педагогів до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти [Електронний ресурс] / О. В. Мартинчук. – Режим доступу до джерела: <http://www.psyh.kiev.ua>.

3. Чубарук О. Навчання учнів з особливостями психофізичного розвитку. Інклюзивна освіта / О. Чубарук, Т. Луценко // Дефектолог. – К., 2006. – С.34-43.

4. Яковенко Т. В. Вимоги до педагога професійного навчання нової генерації [Електронний ресурс] / Т. В. Яковенко // Теорія і практика управління соціальними системами. – 4. – 2013. – Режим доступу до джерела: http://library.kpi.kharkov.ua/files/JUR/tpuss_2013_4_11.pdf.